

खे. ता. शि. प्रसारक मंडळाचे,

हुतात्मा राजगुरु महाविद्यालय, राजगुरुनगर

अर्थशास्त्र विभाग (UG & PG)

शैक्षणिक वर्ष 2026 – 2027 मधील उपक्रम अहवाल

Title of Programme :	शैक्षणिक सहल व सामाजिक-आर्थिक सर्वेक्षण अहवाल
Name of organizing Department :	Economics
Name of the coordinator :	Dr.B.A.Waykar
Date of the Programme :	1/10/2026
Venue :	Economics Department
Target group :	Department Students
No. of Participants :	28
No of Faculty :	03
Name of Resource Person :	Dr.Sanjay Shinde(Vice Principal), Dr.D.D.Muluk(HOD Geography)
Total Expenditure for the Programme :	Nil
Source Of Funding :	Hutatma Rajguru Mahavidyalaya, Rajgurunagar

शैक्षणिक सहल व सामाजिक-आर्थिक सर्वेक्षण अहवाल

विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रमातील सैद्धांतिक ज्ञानाबरोबरच प्रत्यक्ष क्षेत्रीय अनुभव मिळावा, या उद्देशाने दिनांक १ ऑक्टोबर २०२६ रोजी महाविद्यालयातील २८ विद्यार्थ्यांची लोहगड, कार्ला लेणी व एकवीरा देवी मंदिर येथे शैक्षणिक सहल आयोजित करण्यात आली. या शैक्षणिक सहलीचा उद्देश केवळ ऐतिहासिक व धार्मिक पर्यटनस्थळांना भेट देणे एवढाच नव्हता, तर पर्यटनाचा स्थानिक सामाजिक व आर्थिक जीवनावर होणारा परिणाम प्रत्यक्ष क्षेत्रभेटीद्वारे अभ्यासणे हा देखील होता. सहलीदरम्यान विद्यार्थ्यांनी विविध पर्यटनस्थळांना भेट देऊन तेथील पर्यटक आणि पर्यटनाशी संबंधित स्थानिक व्यावसायिक यांच्याशी संवाद साधला. पर्यटकांचा सामाजिक-आर्थिक स्तर, पर्यटनाचा उद्देश, प्रवासावरील खर्च, मुक्कामाचा कालावधी इत्यादी बाबींची माहिती प्रश्नावलीद्वारे घेण्यात आली. तसेच स्थानिक व्यावसायिकांकडून व्यवसायाचा प्रकार, व्यवसायाचा कालावधी, उत्पन्न, गुंतवणूक, रोजगारनिर्मिती, पर्यटन हंगामाचा व्यवसायावर होणारा परिणाम आणि व्यवसायातील अडचणी यांची माहिती संकलित करण्यात आली.

या सर्वेक्षणामुळे विद्यार्थ्यांना प्राथमिक माहिती संकलन, प्रश्नावली तयार करणे, प्रत्यक्ष मुलाखत घेणे, माहितीचे वर्गीकरण व विश्लेषण करणे याचा प्रत्यक्ष अनुभव मिळाला. तसेच पर्यटनामुळे स्थानिक लोकांना रोजगार व व्यवसायाच्या संधी उपलब्ध होतात आणि स्थानिक अर्थव्यवस्थेला चालना मिळते, हे विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष निरीक्षणातून समजले.

शैक्षणिक सहलीमध्ये पुढील प्रमुख ठिकाणांचा समावेश होता:

१. लोहगड किल्ला

लोहगड हा सह्याद्री पर्वतरांगांमधील महत्त्वाचा ऐतिहासिक किल्ला असून, त्याच्या ऐतिहासिक वारशाबरोबरच पर्यटनाच्या दृष्टीनेही त्याचे महत्त्व आहे. विद्यार्थ्यांनी किल्ल्याचा परिसर, भौगोलिक रचना आणि पर्यटनाच्या अनुषंगाने स्थानिक आर्थिक व्यवहारांचे निरीक्षण केले.

२. कार्ला लेणी

कार्ला लेणी हे प्राचीन बौद्ध लेणी स्थापत्य आणि ऐतिहासिक वारशासाठी प्रसिद्ध पर्यटनस्थळ आहे. विद्यार्थ्यांनी लेण्यांचे ऐतिहासिक व स्थापत्य महत्त्व जाणून घेतले. तसेच येथे येणाऱ्या पर्यटकांमुळे निर्माण होणाऱ्या स्थानिक आर्थिक व्यवहारांचे निरीक्षण केले.

३. एकवीरा देवी मंदिर

एकवीरा देवी मंदिर हे धार्मिक पर्यटनाचे महत्त्वाचे केंद्र आहे. येथे भाविक व पर्यटक मोठ्या संख्येने येतात. मंदिर परिसरातील पूजासाहित्य, खाद्यपदार्थ, स्थानिक वस्तू, वाहतूक आणि इतर सेवांशी संबंधित व्यावसायिकांचा विद्यार्थ्यांनी अभ्यास केला.

या शैक्षणिक सहलीमुळे विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रमातील सैद्धांतिक ज्ञान आणि प्रत्यक्ष क्षेत्रीय अनुभव यांची सांगड घालता आली. २८ विद्यार्थ्यांनी प्रत्यक्ष पर्यटनस्थळांना भेट देऊन पर्यटक व स्थानिक व्यावसायिकांकडून प्रश्नावलीद्वारे माहिती संकलित केली. त्यामुळे पर्यटनाचा स्थानिक सामाजिक व आर्थिक जीवनावर होणारा परिणाम समजून घेण्यास मदत झाली. तसेच विद्यार्थ्यांच्या क्षेत्रीय सर्वेक्षण, संवादकौशल्य, निरीक्षण व माहिती विश्लेषणाच्या क्षमतेत वाढ झाली.

 उपप्राचार्य
 डॉ. संजय शिंदे

 प्राचार्य
 डॉ. शिरीष पिंगळे